

Quicksan Wet natuurbescherming

Natuurontwikkeling Autenasekade, Vianen

Eelerwoude werkt

met passie aan een mooi

en groen Nederland

Opdrachtgever:

Provincie Utrecht
Jeroen Bloemberg
Archimedeslaan 6
3584 BA Utrecht

Opdrachtnemer:

Eelerwoude
[Onze vestigingen](#)
088-1471100
info@eelerwoude.nl
www.eelerwoude.nl

Projectgegevens:

Projectnummer:	202288
Datum:	6-12-2021
Projectleider:	C. Palmer
Opgesteld:	N. Otten
Gecontroleerd:	T. Asbreuk
Status:	Concept
Versie:	1

© 2021 Eelerwoude

Dit rapport is enkelzijdig opgemaakt.

Inhoudsopgave

1	Inleiding.....	5
2	Huidige situatie en ontwikkeling.....	6
2.1	Huidige situatie.....	6
2.2	Voorgenomen ontwikkeling	12
3	Natuurwetgeving en -beleid.....	13
3.1	Inleiding	13
3.2	Bescherming van soorten	13
3.3	Bescherming van gebieden.....	13
3.4	Bescherming van houtopstanden	14
3.5	Natuurnetwerk Nederland	14
4	Methode.....	16
4.1	Inleiding	16
4.2	Bureauonderzoek	16
4.3	Terreinbezoek.....	16
5	Beschermde soorten	17
5.1	Inleiding	17
5.2	Planten.....	17
5.3	Zoogdieren.....	18
5.3.1	Vleermuizen	18
5.3.2	Overige zoogdieren	20
5.4	Vogels	20
5.5	Reptielen.....	22
5.6	Amfibieën	22
5.7	Vissen.....	23
5.8	Ongewervelden	23
6	Conclusie	25
6.1	Beschermde soorten.....	25
6.1.1	Soorten waarvoor een provinciale vrijstelling geldt	25
6.1.2	Soorten waarvoor geen provinciale vrijstelling geldt	25
6.1.3	Algemene zorgplicht	25
6.2	Bescherming gebieden	26
6.3	Bescherming houtopstanden	26
6.4	Natuurnetwerk Nederland	26
6.5	Uitvoerbaarheid van de plannen	26

6.6	Geldigheid rapportage.....	26
7	100% Natuurinclusief ontwikkelen	27
7.1	Realiseren natuurvriendelijke oevers	27
7.2	Broeihopen ringslang.....	27
8	Literatuur	28
	Bijlage 1 Wettelijk kader natuurwetgeving.....	29

1 Inleiding

De provincie Utrecht is voornemens bos- en natuurcompensatie te realiseren op een gebied ter grootte van circa 30 ha aan de Autenasekade in Vianen, binnen de gemeente Vijfheerenlanden. Deze natuurcompensatie betreft het omvormen van agrarisch grasland tot vochtig hooiland (N10.02) en vochtig bos (N14).

In verband met deze voorgenomen ontwikkeling is een toetsing van de plannen aan de natuurwetgeving en het natuurbeleid noodzakelijk. Met deze toetsing moet duidelijk worden hoe de ontwikkeling gerealiseerd kan worden binnen de kaders van de Wet natuurbescherming.

Eerste stap in deze toetsing is het uitvoeren van een verkennend onderzoek. Op basis van een bureauonderzoek en een veldbezoek wordt aan de hand van aanwezige terreintypen en toevallige waarnemingen van soorten zo goed mogelijk ingeschat welke beschermde gebieden en plant- en diersoorten aanwezig (kunnen) zijn. Op basis daarvan worden uitspraken gedaan over de (mogelijke) effecten van de voorgenomen ontwikkeling en de eventueel noodzakelijke vervolgstappen. Voorliggende rapportage gaat hier verder op in.

2 Huidige situatie en ontwikkeling

2.1 Huidige situatie

Het plangebied betreft een huidig agrarisch grasland direct te zuiden van de Autenasekade in Vianen, globaal gelegen tussen Tienhoven (oosten) en Vianen (noordwesten) (afbeelding 1 & 2). Het plangebied is gelegen in een polderlandschap dat voornamelijk wordt gekenmerkt door de openheid van het landschap met de vele verkavelingssloten en is direct gelegen ten noorden van de A2. Rondom het plangebied zijn ook diverse boselementen aanwezig die voornamelijk bestaan uit essen, wilgen en elzen. Het plangebied bestaat uitsluitend uit intensief beheerde agrarische graslanden en een kleine maisakker welke worden omringd door boselementen en agrarische bedrijven (afbeelding 3).

- A: is een overgang tussen het lager gelegen C1 en de hogere B2 gronden. Het bestaat voornamelijk uit gestreepte witbol, zachte dravik, kruipende boterbloem, hondsdrif, vogelmuur, ridder- en krulzuring en kleine veldkers (afbeelding 4a).
- B1: is vrijwel gelijk aan A en bestaat voornamelijk uit gestreepte witbol, zachte dravik, kruipende boterbloem, hondsdrif, vogelmuur, ridder- en krulzuring en kleine veldkers op de overgang van laag naar hoog. Direct ten oosten hiervan is een jong bos aanwezig bestaande uit diverse wilgensoorten en zwarte elzen, afgewisseld met enkele zomereiken (afbeelding 4b).
- B2: is het hoogst gelegen perceel wat gedeeltelijk bestaat uit maisakker, het overige gedeelte is grasland. Hier staan voornamelijk gestreepte witbol, zachte dravik, ridderzuring en kruipende boterbloem. Rondom B2 staan ook enkele eenstijlige meidoorns en knotwilgen (afbeelding 4c).
- C1: is het laagste gelegen gedeelte van het perceel en derhalve het meest vochtig. Het perceel is voornamelijk begroeid met gestreepte witbol, kruipende boterbloem, gewone veldkers en zachte dravik. In het zuidwesten van het plangebied is op een aantal locaties ook echte koekoeksbloem aanwezig (afbeelding 4d).
- C2: betreft een perceel met veelal gestreepte witbol, akkerkool, akkerdistel, grote brandnetel, ridderzuring en vogelmuur. Direct ten zuiden hiervan is een boselement aanwezig bestaande uit veel essen en schietwilgen welke worden afgewisseld met zomereiken, gewone vlieren en eenstijlige meidoorns (afbeelding 4e).

In de graslanden bevinden zich enkele ondiepe greppels waarin met name in C1 veel kwel bacteriën aanwezig waren. De vegetatie in de sloten was recent geschoond waardoor de vegetatie hierin niet kon worden beoordeeld.

Afbeelding 1 - Deelgebieden (bron: provincie Utrecht)

Natuurontwikkeling Autenasekade

Afbeelding 2. Ligging plangebied ten opzichte van Vianen (ESRI, 2021).

Afbeelding 3. Luchtfoto plangebied (ESRI, 2021).

Afbeelding 4a. Impressie deelgebied A, situatie op 17-11-2021.

Afbeelding 4b. Impressie deelgebied B1, situatie op 17-11-2021.

Afbeelding 4c. Impressie deelgebied B2, situatie op 17-11-2021.

Afbeelding 4d. Impressie deelgebied C1, situatie op 17-11-2021.

Afbeelding 4de. Impressie deelgebied C2, situatie op 17-11-2021.

2.2 Voorgenomen ontwikkeling

De voorgenomen natuurontwikkeling bestaat uit het realiseren van vochtig bos en vochtig hooiland op landbouwgrond. Hierbij moet minimaal 16ha aan boscompensatie worden gerealiseerd. De exacte invulling van de percelen wordt nog nader bepaald. Daarnaast worden extra sloten gegraven en plaatselijk gronddammen aangelegd in de sloten. Deze dammen hebben een beperkte breedte van ongeveer 5 meter.

3 Natuurwetgeving en -beleid

3.1 Inleiding

De Wet natuurbescherming bestaat uit drie onderdelen: de bescherming van soorten, de bescherming van gebieden en de bescherming van houtopstanden. De kern van het natuurbeleid wordt gevormd door het Natuurnetwerk Nederland, dat een samenhangend netwerk vormt van natuurgebieden. De provincies zijn het bevoegd gezag. Alleen in een aantal situaties, zoals bij ruimtelijke ingrepen waarmee grote nationale belangen zijn gemoeid, is het Rijk het bevoegd gezag. In dit hoofdstuk wordt kort ingegaan op de relevante wetgeving en het natuurbeleid voor het plangebied.

3.2 Bescherming van soorten

Het uitgangspunt bij het onderdeel soortenbescherming is dat geen schade mag worden toegebracht aan beschermde dieren of planten. De wet kent een drietal beschermingsregimes; beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn, beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn en beschermingsregime “andere soorten”. Elk beschermingsregime heeft zijn eigen verbodsbepalingen.

Voor ieder ruimtelijk plan of ruimtelijke ontwikkeling is het verplicht om te toetsen of deze kan leiden tot overtreding van de betreffende verbodsbepalingen. Wanneer sprake is of kan zijn van een overtreding, dan dient er onderzocht te worden of een vrijstelling geldt. Indien er geen vrijstelling geldt, kan het aanvragen van een ontheffing noodzakelijk zijn. Bijlage 1 gaat verder in op het wettelijk kader bij toetsing aan de Wet natuurbescherming, onderdeel soortenbescherming.

Gevolgen plangebied

De Wet natuurbescherming is een nationale Wet. Indien negatieve effecten worden verwacht door activiteiten of ontwikkelingen is een toetsing aan de Wet natuurbescherming noodzakelijk. In hoofdstuk 5 wordt verder ingegaan op de aanwezigheid van beschermde soorten en welke effecten de voorgenomen ontwikkeling heeft op deze soorten.

3.3 Bescherming van gebieden

Met het onderdeel gebiedsbescherming worden binnen de Wet natuurbescherming de Natura 2000-gebieden beschermd. Natura 2000 is een samenhangend netwerk van natuurgebieden in Europa. Natura 2000 bestaat uit gebieden die zijn aangewezen in het kader van de Europese Vogelrichtlijn (79/409/EEG) en gebieden die zijn aangemeld op grond van de Europese Habitatrichtlijn (92/43/EEG). Voor alle gebieden gelden instandhoudingsdoelstellingen. De kern van de bescherming is dat deze instandhoudingsdoelstellingen niet in gevaar mogen worden gebracht.

Activiteiten mogen geen negatieve effecten hebben op de waarden waarvoor het gebied is aangewezen. Voor activiteiten of projecten die schadelijk zijn voor de beschermde natuur geldt een vergunningplicht. Hierdoor is in Nederland een zorgvuldige afweging gegarandeerd bij projecten die gevolgen kunnen hebben voor natuurgebieden.

Gevolgen plangebied

Niet stikstof-gerelateerde effecten:

In de directe omgeving van het plangebied liggen geen Natura 2000-gebieden. Op ongeveer 3,6km afstand ligt het dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied Lingegebied & Diefdijk-Zuid. De aard van de voorgenomen werkzaamheden en ontwikkeling maken dat de effecten uitsluitend tot het plangebied of in de zeer directe zone eromheen beperkt blijven. Een toetsing op grond van de Wet natuurbescherming van niet stikstof-gerelateerde effecten wordt daarom niet noodzakelijk geacht.

Stikstof-gerelateerde effecten

Voor tijdelijke projecten geldt momenteel een vrijstelling van vergunningsplicht in het kader van de Wet natuurbescherming. Momenteel is een Stikstofberekening middels AERIUS-Calculator niet noodzakelijk voor het inrichten van het plangebied (AERIUS, 2021). Formeel gezien is het beheer van het plangebied niet vrijgesteld van de vergunningsplicht. Een significante stikstofdepositie wordt echter niet verwacht door de kleine aard van de werkzaamheden in de geplande beheer fase en de grote afstand tot de dichtstbijzijnde Natura 2000-gebieden.

3.4 Bescherming van houtopstanden

Het kappen of rooien van bomen is niet zomaar toegestaan in de Wet natuurbescherming. Dit geldt ook bij het rooien of het verrichten van handelingen die de dood of ernstige beschadiging van bomen tot gevolg hebben. Hieronder valt ook beschadiging door vee. Onder bos wordt verstaan:

- alleen bossen die buiten de 'bebouwde kom Boswet' liggen;
- alle beplantingen van bomen die groter zijn dan 10 are (1.000 m²);
- bomen in een rijbeplanting, als de rij uit meer dan 20 bomen bestaat.

Gevolgen plangebied

Er worden binnen het plangebied geen bomen gekapt. Een nadere toetsing van houtopstanden is daarom niet noodzakelijk.

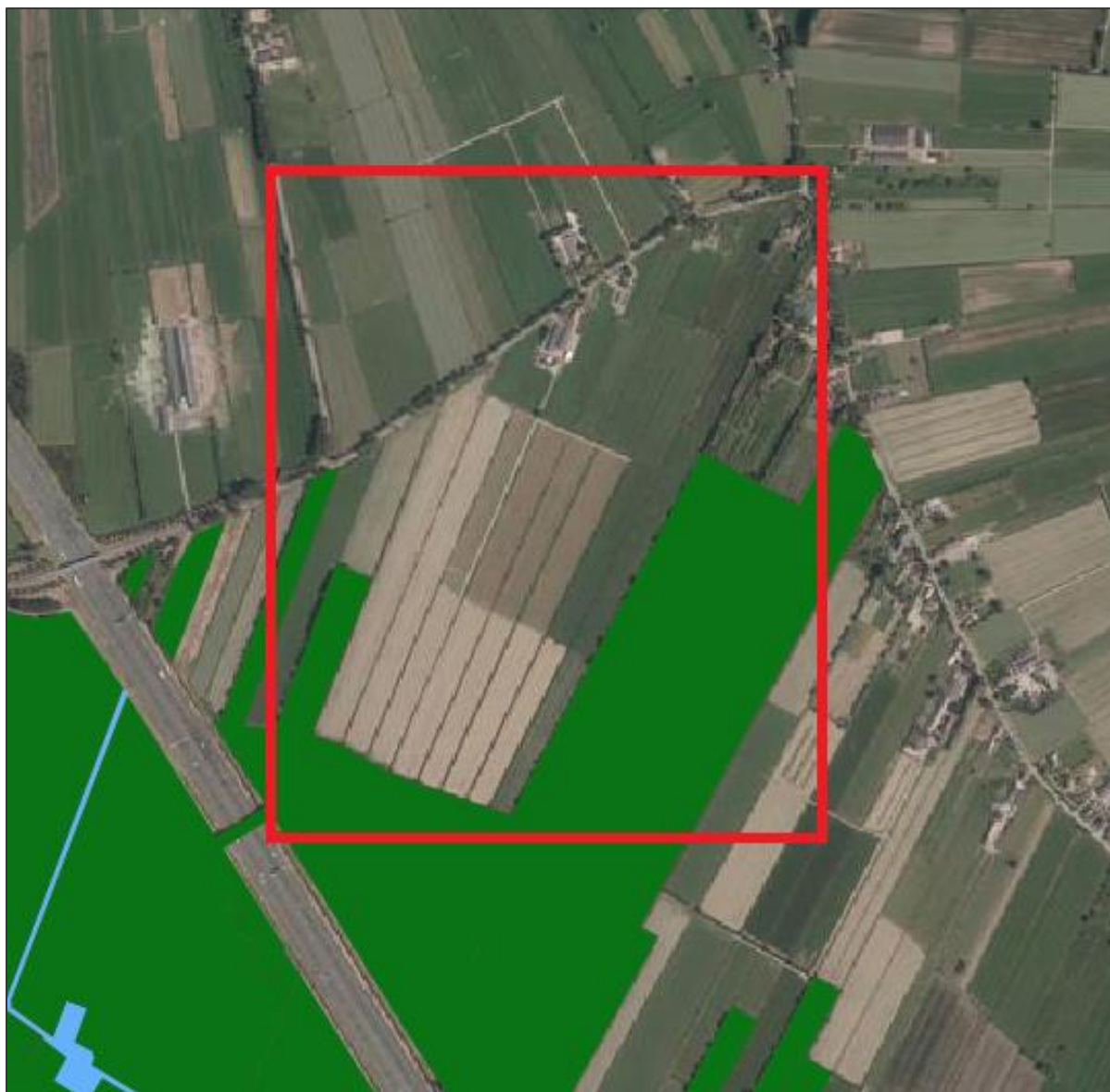
3.5 Natuurnetwerk Nederland

Het Natuurnetwerk Nederland (NNN) is het Nederlands netwerk van bestaande en nieuw aan te leggen natuurgebieden. Het netwerk moet natuurgebieden beter met elkaar en met het omringende agrarisch gebied verbinden. Dit Natuurnetwerk is de kern van het Nederlandse natuurbeleid. De provincies zijn verantwoordelijk voor de begrenzing en de ontwikkeling van het Natuurnetwerk en hebben hiervoor soms een andere benaming. In of in de directe nabijheid van het NNN geldt het 'nee, tenzij'- principe. In principe zijn geen ontwikkelingen toegestaan als zij de wezenlijke kenmerken of waarden van het gebied aantasten.

Een toetsing aan het natuurbeleid is alleen noodzakelijk als de ontwikkeling in strijd is met het bestemmingsplan. Daarnaast moet het plangebied in het NNN of een andere door de provincie beschermde natuurzone liggen. In een aantal provincies kent het natuurbeleid externe werking.

Gevolgen plangebied

Het plangebied wordt aan drie kanten omsloten door NNN-gebied van de provincie Utrecht (afbeelding 5). De provincie Utrecht kent binnen het NNN een externe werking. Een negatief effect op het omliggende NNN kan echter worden uitgesloten. Het plangebied zal worden ontwikkeld tot natuur, hierdoor komt op de lange termijn meer rust en wordt het plangebied minder intensief agrarisch gebruikt. Hiernaast sluiten de te ontwikkelen natuurtypes aan op het omliggende NNN-gebied, wat deze juist versterkt. Een uitgebreide toetsing wordt daarom niet noodzakelijk geacht.

Afbeelding 5. Ligging plangebied ten opzichte van het NNN (Provincie Utrecht, 2021).

4 Methode

4.1 Inleiding

De aanwezige natuurwaarden zijn in beeld gebracht op basis van bestaande inventarisatiegegevens en een verkennend veldbezoek.

4.2 Bureauonderzoek

Voor het bureauonderzoek is (indien beschikbaar) gebruikgemaakt van landelijke, provinciale en regionale verspreidingsinformatie:

- NDFF (Nationale Databank Flora en Fauna) (NDFF, 2021);
- de flora- en faunadatabase van Eelerwoude is eveneens geraadpleegd. Eelerwoude heeft meerder onderzoeken in de nabije omgeving uitgevoerd. De data van deze onderzoeken is opgeslagen in deze database.

4.3 Terreinbezoek

Op basis van een eenmalig veldbezoek is de geschiktheid van het onderzoeksgebied voor de verwachte soorten en/of soortgroepen beoordeeld. Het veldbezoek is overdag door N. Otten uitgevoerd, ecologisch adviseur bij Eelerwoude (zie kader). Het veldbezoek is uitgevoerd op 17-11-2021 bij 8°C, half bewolkt weer en windkracht 2 Bft. Het gaat hier om een deskundigenoordeel op basis van de fysieke gesteldheid van het terrein (biotopenonderzoek). Daarnaast zijn de aangetroffen belangwekkende soorten genoteerd.

Kader – Ecologisch deskundige

De veldmedewerkers van Eelerwoude beschikken over een uitgebreide ervaring met de betreffende soortgroepen en voldoen aan de criteria van 'ecologisch deskundige'. Met een ecologisch deskundige wordt bedoeld een persoon die voor de situatie en soorten ten aanzien waarvan hij of zij gevraagd is te adviseren en/of te begeleiden, aantoonbare ervaring en kennis heeft op het gebied van soortspecifieke ecologie. De ervaring en kennis dienen te zijn opgedaan doordat de deskundige:

- op HBO- dan wel universitair niveau een opleiding heeft genoten met als zwaartepunt (Nederlandse) ecologie; en/of
- op MBO-niveau een opleiding heeft afgerond met als zwaartepunt de Wet natuurbescherming, soortenherkenning en zorgvuldig handelen ten opzichte van die soorten; en/of
- als ecooloog werkzaam is voor een ecologisch adviesbureau, zoals bijvoorbeeld een bureau welke is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus; en/of
- zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenbescherming en is aangesloten bij en werkzaam voor de daarvoor in Nederland bestaande organisaties (zoals bijvoorbeeld Zoogdierverseniging, RAVON, Stichting Das en Boom, Vogelbescherming Nederland, Vlinderstichting, Natuurhistorisch Genootschap, KNNV, NJN, IVN EIS Nederland, FLORON, SOVON, STONE, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, De Landschappen en Stichting Beheer Natuur en Landelijk Gebied; en/of
- zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenmonitoring en/of -bescherming.

5 Beschermde soorten

5.1 Inleiding

Dit hoofdstuk beschrijft de tijdens het veldbezoek waargenomen soorten, al dan niet aangevuld met gegevens uit de literatuur en andere informatiebronnen. Vervolgens worden eventuele effecten beschreven als gevolg van de voorgenomen ontwikkeling.

5.2 Planten

Voorkomen en functie

Er zijn tijdens het veldbezoek geen beschermde plantensoorten aangetroffen. Gezien de huidige inrichting van het plangebied (agrarisch) was dit ook niet de verwachting. Wel is binnen het perceel C1 op een aantal locaties echte koekoeksbloem vastgesteld (afbeelding 6) evenals kwel bacteriën in de ondiepe greppels (afbeelding 7).

Het is gunstig dat kwel doorsijpelt door de 60-80cm dikke kleilaag bovenop veen binnen het perceel van C1.

Afbeelding 6: Nog laat bloeiende exemplaren van Echte koekoeksbloem binnen het perceel C1.

Afbeelding 7: Zichtbare invloeden van kwel, eveneens binnen het perceel C1.

Beschermde plantensoorten komen vrijwel alleen voor in zeer specifieke biotopen als kalkgraslanden, hoogvenen en zeer oude muren. Het intensief agrarische karakter van het plangebied maakt het ongeschikte voor alle in Nederland voorkomende beschermde plantensoorten.

Effecten en ontheffing

In het plangebied zijn geen beschermde plantensoorten aangetroffen. Deze worden op basis van het aanwezige biotoop niet verwacht en kunnen worden uitgesloten. Nader onderzoek of een ontheffing Wet natuurbescherming is niet aan de orde.

Conclusie: nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing is in het kader van de Wet natuurbescherming voor beschermde flora niet noodzakelijk.

5.3 Zoogdieren

5.3.1 Vleermuizen

Voorkomen en functie

In het plangebied is tijdens het dagbezoek beoordeeld of de locatie geschikt is voor vleermuizen. Hierbij is onderscheid gemaakt in: verblijfplaats, vliegroute en foerageergebied. In het plangebied kunnen de volgende vleermuissoorten voorkomen: gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, rosse vleermuis, laatvlieger, watervleermuis, gewone grootoorvleermuis en meervleermuis.

Verblijfplaatsen

Vleermuizen maken gedurende het jaar gebruik van een netwerk van vaste rust- en verblijfplaatsen (zie kader - Vleermuisverblijfplaatsen). Deze verblijfplaatsen kunnen de volgende functies hebben:

- kraamverblijfplaats;
- zomerverblijfplaats;
- paar- en/of baltsverblijfplaats;
- winterverblijfplaats.

Kader - Vleermuisverblijfplaatsen

Onder de vleermuizen zijn gebouw bewonende en/of boom bewonende soorten aanwezig. Gewone dwergvleermuis, meervleermuis en laatvlieger zijn hoofdzakelijk gebouw bewonend. Rosse vleermuis en watervleermuis zijn voornamelijk boom bewonende en gewone grootoorvleermuis en ruige dwergvleermuis bewonen zowel bomen als gebouwen. Voorbeelden van verblijfplaatsen in gebouwen zijn ruimtes in spouwmuren en achter boeiboorden en gevelbetimmering. Holten en spleten in bomen en ruimtes achter loszittend schors zijn voorbeelden van verblijfplaatsen in bomen.

Vanuit de verschillende functies van de verblijfplaats worden weer andere eisen gesteld aan bijvoorbeeld het klimaat, de toegankelijkheid en de expositie van het verblijf ten opzichte van de zon. Als kraamverblijfplaats worden meestal gebouwen en/of bomen uitgekozen waarbinnen een constant klimaat heerst. Bij gebouwen zijn dit voornamelijk woningen met een spouwmuur of een geïsoleerd dak. Sommige vleermuizen hebben aan een opening van 1-2 cm voldoende om naar binnen te kruipen. Bij bomen gaat het meestal om dikke, oude bomen met een dikke restwand.

Gebouwen

Door het ontbreken van gebouwen binnen het plangebied zijn potentieel geschikte verblijfplaatsen van gebouw bewonende vleermuizen op voorhand uit te sluiten.

Bomen

Binnen het plangebied is vrijwel geen opgaande beplanting aanwezig. Dit bestaat enkel uit een aantal knotwilgen en meidoorns aan de rand van perceel B1. Deze knotwilgen zijn echter zeer laag (circa 1,5 meter)

zonder ingerotte snoeiwonden. De overige meidoorns zijn dusdanig dun dat ook hier potentieel geschikte verblijfplaatsen op voorhand zijn uit te sluiten.

Foerageergebieden en vliegroutes

Het plangebied is aan de randen redelijk geschikt als foerageergebied voor vleermuizen. Vleermuizen foerageren graag in waterrijke, luwe zones langs beplantingen welke in het zuiden en het oosten van het plangebied aanwezig zijn. Het overige gedeelte van het plangebied is vrijwel ongeschikt, juist door het ontbreken van deze beplantingen en de openheid van het landschap.

Naast foerageergebieden gebruiken vleermuizen lijnvormige elementen om zich langs te verplaatsen als bosranden en rijlaanbeplanting. Het is mogelijk dat de oostrand van het plangebied, langs het boselement wordt gebruikt door vleermuizen om zich door het gebied te verplaatsen. De overige gedeeltes van het plangebied zijn ongeschikt omdat de bouselementen hier niet doorlopen, het landschap in of alles geheel open is.

Effecten en ontheffing

Alle vleermuissoorten zijn beschermd onder de Wet natuurbescherming met beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn. Het opzettelijk verstoren, vangen en doden van individuen van beschermde soorten, alsmede het beschadigen of vernielen van vaste verblijfplaatsen, inclusief de functionele leefomgeving, is verboden vanuit de Wet natuurbescherming. De functionaliteit van de verblijfplaatsen van vleermuizen dienen te allen tijde gegarandeerd te blijven (zie ook kader - Foerageergebieden en vliegroutes).

Verblijfplaatsen

Een negatief effect op verblijfplaatsen is uitgesloten door het ontbreken van gebouwen en geschikte holtes in bomen. Nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing is niet aan de orde.

Foerageergebieden en vliegroutes

Een negatief effect op het foerageergebied en vliegroutes van vleermuizen is op voorhand eveneens uit te sluiten. Zowel het geschikte foerageergebied en de vliegroutes blijven behouden bij de geplande ontwikkeling. Hiernaast wordt zeker 16 ha aan bos aangeplant waardoor het beschikbare foerageergebied en vliegroutes worden versterkt. Ook van het aanbrengen van verlichting is geen sprake. Nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing is niet noodzakelijk.

Conclusie: nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing is in het kader van de Wet natuurbescherming voor vleermuizen niet noodzakelijk.

Kader - Foerageergebieden en vliegroutes

Foerageergebieden en vliegroutes van vleermuizen zijn beschermd indien bij het verdwijnen ook een verblijfplaats ongeschikt wordt. Bijvoorbeeld door het onderbreken van een vliegroute wordt een foerageergebied onbereikbaar, waardoor de vleermuizen onvoldoende voedsel kunnen vinden. Bij het verdwijnen van foerageergebieden of vliegroutes wordt derhalve onderzocht of er voldoende bereikbare alternatieven zijn.

Vleermuizen maken gebruik van lijnvormige landschapselementen zoals bomenrijen en singels om zich langs te verplaatsen. Een aaneengesloten kronendak heeft hierbij de voorkeur. Van vleermuizen is bekend dat onderbrekingen in de lijnstructuur maximaal 100 tot 200 meter mogen bedragen (kleinere en langzaam vliegende soorten 50 meter). Wanneer de onderbrekingen groter zijn dan deze afstand kunnen sommige soorten deze afstand niet overbruggen en zullen ze uitwijken naar alternatieve vliegroutes en foerageergebieden.

5.3.2 Overige zoogdieren

Voorkomen en functie

Soorten waarvoor een provinciale vrijstelling geldt

Op basis van het aanwezige biotoop, sporen, literatuurgegevens en expertise zijn onder andere de volgende zoogdieren binnen het plangebied aanwezig of te verwachten: bunzing, hermelijn, ree, haas, vos, woelrat, wezel en diverse algemene muizen en spitsmuizen. Deze soorten kunnen het plangebied gebruiken als (onderdeel van hun) leef- en foerageergebied. Daarnaast maken een aantal van het plangebied gebruik als migratieroute.

Soorten waarvoor geen provinciale vrijstelling geldt

Binnen en rondom het plangebied komt mogelijk alleen steenmarter voor welke niet beschikt over een provinciale vrijstelling. Mogelijk maakt het plangebied onderdeel uit van het foerageergebied, dit betreft echter geen essentieel leefgebied gezien de monotone, intensief agrarische inrichting. Hiernaast heeft steenmarter vaak verblijfplaatsen in woningen en schuren. Gebouwen of andere holtes zijn binnen het plangebied niet aanwezig, derhalve kan de aanwezigheid van potentieel geschikte verblijfplaatsen worden uitgesloten. Mogelijk is steenmarter wel aanwezig in de omliggende bebouwing.

Effecten en ontheffing

Soorten waarvoor een provinciale vrijstelling geldt

De ingreep zal niet leiden tot een verlies van leefgebied van de genoemde (algemeen) voorkomende zoogdieren met het beschermingsregime “andere soorten”. De geplande natuurontwikkeling heeft een positief op aanwezige beschermde maar vrijgestelde soorten. Hiernaast hebben deze beschermde soorten bij een ruimtelijke inrichting door de provincie Utrecht een vrijstelling van de ontheffingsplicht.

Soorten waarvoor geen provinciale vrijstelling geldt

Voor steenmarter, een soort zonder provinciale vrijstelling geldt dat negatieve effecten zijn uit te sluiten. Verblijfplaatsen en essentieel leefgebied zijn ter plaatse van het plangebied niet aangetroffen en worden niet verwacht. Mogelijk maakt het plangebied wel onderdeel uit van het leefgebied van de betreffende soorten. Een negatief effect op beschermde grondgebonden zoogdieren is daarom uitgesloten. Nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing is niet noodzakelijk.

Conclusie: nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing is in het kader van de Wet natuurbescherming voor grondgebonden zoogdieren niet noodzakelijk.

5.4 Vogels

Voorkomen en functie

Alle vogels zijn als soort beschermd in de Wet natuurbescherming. Onderscheid wordt gemaakt tussen vogels met jaarrond beschermde nesten, vogels met jaarrond beschermde functionele leefomgeving en overige (broed)vogels.

Onder de vogels met jaarrond beschermde nesten vallen onder andere soorten die hun nesten ook buiten het broedseizoen gebruiken, soorten die elk jaar op dezelfde plaats broeden en daarin zeer honkvast zijn en soorten die steeds van hetzelfde nest gebruik maken en niet of nauwelijks zelf een nest kunnen bouwen. Onder de vogels met jaarrond beschermde leefomgeving vallen soorten die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats die zij het jaar daarvoor hebben gebruikt of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen.

Jaarrond beschermde nesten

Verblijfplaatsen van vogelsoorten, of aanwijzingen (braakballen of uitwerpselen) hiertoe, die jaarrond van vaste rust- en verblijfplaatsen gebruikmaken zijn niet aangetroffen binnen het plangebied en worden op basis van de aanwezige terreintypen ook niet verwacht (geen bebouwing/geen bomen). In de beplantingen rondom het plangebied zijn tevens ook geen horsten/nesten vastgesteld van soorten met jaarrond beschermde nesten. Mogelijk gebruiken enkele soorten als buizerd, sperwer, rans- kerk- en steenuil het plangebied wel als onderdeel van het leefgebied.

Jaarrond beschermde functionele leefomgeving

In deze situatie zijn enkele vogelsoorten aangetroffen dan wel te verwachten waarvan de functionele leefomgeving jaarrond beschermd is. Het gaat om soorten als koolmees, pimpelmees, grote bonte specht, groene specht en spreeuw. Genoemde soorten zullen vanwege het gebrek aan bomen (holtes) niet binnen het plangebied broeden. Mogelijk wordt het plangebied wel gebruikt als foerageergebied.

Overige (broed)vogels

De aangetroffen vogels binnen en direct rondom het plangebied vallen onder de algemene broedvogels van bossen, struwelen en het agrarisch gebied. Onder andere de volgende vogelsoorten kunnen gebruikmaken van het plangebied; houtduif, Turkse tortel, zanglijster, merel, graspieper, kieviet, meerkoet, wilde eend, roodborst en winterkoning.

Effecten en ontheffing

Vogels met jaarrond beschermde nesten

Van een aantal vogelsoorten zijn de nesten het hele jaar door beschermd. Ook de functionele leefomgeving is daarbij beschermd. Bij de aantasting van de nestlocatie en/of de functionele leefomgeving is een ontheffing Wet natuurbescherming noodzakelijk. Hiervan is geen sprake doordat de geplande ontwikkeling hier geen schade aan berokkend aan mogelijke nesten of daarbij behorend essentieel leefgebied.

Vogels met jaarrond beschermde functionele leefomgeving

Gelet op het beperkte aanbod aan geschikt leefgebied voor deze soorten, gaat het hoogstens om slechts foeragerende dieren. Het foerageergebied wordt door de voorgenomen inrichting waarschijnlijk geschikter, van negatieve effecten is geen sprake. Nestplaatsmogelijkheden zijn niet aanwezig omdat de eerder genoemde soorten allen holenbroeders betreffen. Compenserende maatregelen of het aanvragen van een ontheffing is om deze redenen dan ook niet aan de orde.

Overige (broed)vogels

Alle vogelsoorten in Nederland zijn beschermd onder de Wet natuurbescherming. Voor alle beschermde inheemse (ook algemeen voorkomende) vogelsoorten geldt een verbod op handelingen die opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren vernielen of beschadigen, alsook op het wegnemen van nesten van vogels. Daarnaast is het verboden vogels opzettelijk te storen, tenzij de verstoring niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort. Door versturende werkzaamheden buiten het broedseizoen uit te voeren kan in veel situaties worden voorkomen dat gehandeld wordt in strijd met deze verbodsbepaling. De periode van 1 maart tot 15 juli wordt over het algemeen beschouwd als broedseizoen¹. Werkzaamheden binnen het broedseizoen zijn mogelijk indien is vastgesteld dat er met deze werkzaamheden geen nesten van broedvogels worden verstoord. Voor de Wet natuurbescherming zijn echter alle bewoonde vogelnesten beschermd, ongeacht het tijdstip van het jaar en ongeacht de zeldzaamheid van de soort.

---

¹ In het kader van de Wet natuurbescherming wordt voor het broedseizoen geen standaardperiode gehanteerd. Van belang is of een broedgeval verstoord wordt, ongeacht de datum. Globaal gaat het echter om de periode van 1 maart tot 15 juli.

Werken binnen het broedseizoen is niet mogelijk doordat niet op voorhand kan worden uitgesloten dat grond/oever broedende soorten als graspieper, kievit, meerkoet en wilde eend aanwezig zijn. Op deze manier wordt voorkomen dat in gebruik zijn de nesten of kuikens worden verstoord of vernietigd.

Conclusie: de geplande werkzaamheden binnen het plangebied dienen uitgevoerd te worden buiten het broedseizoen.

5.5 Reptielen

Voorkomen en functie

Direct ten zuiden van de A2 is een populatie van ringslang bekend. Vanwege de nabijheid van deze populatie (circa 500 meter) en de aanwezigheid van Ecoduct Autena, exact tussen het plangebied en de populatie kan de aanwezigheid van ringslang binnen het plangebied niet worden uitgesloten. Ringslang komt voor in zeer natte terreinen en is op meerdere locaties bekend binnen de provincie Utrecht. Geschikt voortplantingsbiotoop in de vorm van compost- en bladhopen en mestvaalten zijn binnen het plangebied niet aanwezig.

Effecten en ontheffing

Mogelijk gebruikt ringslang de sloten en de omliggende oevers als onderdeel van het foerageergebied. Omdat dit leefgebied behouden blijft, en zelfs wordt versterkt wordt een negatief effect niet verwacht. Nader onderzoek of een ontheffing Wet natuurbescherming is voor reptielen niet aan de orde. Om het onverhoopt doden van ringslangen te voorkomen dient de uitvoering van de werkzaamheden onder ecologische begeleiding te worden uitgevoerd.

Conclusie: nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing is in het kader van de Wet natuurbescherming voor reptielen niet noodzakelijk. Wel dient ecologische begeleiding tijdens de werkzaamheden die in de periode maart-oktober worden uitgevoerd het onverhoopt doden van individuen te voorkomen.

5.6 Amfibieën

Voorkomen en functie

Soorten waarvoor een provinciale vrijstelling geldt

Een aantal soorten zoals bruine kikker, bastaardkikker, gewone pad en kleine watersalamander kunnen het plangebied gebruiken als landbiotoop. Mogelijk worden de sloten binnen het plangebied ook gebruikt als voortplantingsbiotoop.

Soorten waarvoor geen provinciale vrijstelling geldt

Binnen het plangebied zijn diverse waarnemingen bekend van heikikker, mogelijk worden de sloten gebruikt als voortplantingsbiotoop (NDFF, 2021). Geschikt landbiotoop is niet binnen het plangebied aanwezig en bestaat uit onder andere uit bos en struweel. Dit biotoop wordt specifiek genoemd als gebruikt landbiotoop in de gemeente Vijfheerenlanden (RAVON, 2021). Dergelijk biotoop is volop aanwezig in de omliggende bosopstanden. In de wijde omgeving komen ook de beschermde kamsalamander en poelkikker voor, zeker van de poelkikker is de aanwezigheid niet op voorhand uit te sluiten.

Effecten en ontheffing

Soorten waarvoor een provinciale vrijstelling geldt

De ingreep zal naar verwachting niet leiden tot een beperkt verlies van leefgebied van de genoemde (algemeen) voorkomende amfibieën met het beschermingsregime “andere soorten”. Het stoppen van het intensief agrarisch landgebruik is voordelig voor de meeste soorten amfibieën. Daarnaast is voor deze beschermde soorten bij een ruimtelijke inrichting door de provincie Utrecht een vrijstelling van de ontheffingsplicht opgesteld.

Soorten waarvoor geen provinciale vrijstelling geldt

Een negatief effect op heikikker en poelkikker wordt niet verwacht zolang er geen werkzaamheden worden uitgevoerd aan de waterelementen. Werkzaamheden met betrekking tot de waterelementen zoals het opschonen, maaien en realiseren van natuurvriendelijke oevers dient plaats te vinden buiten de kwetsbare periode. De kwetsbare periode is de periode dat de adulte dieren zich voortplanten en de eiklommen en larven in de sloten aanwezig zijn. Globaal tussen maart en juli, afhankelijk van de weersomstandigheden. Indien de kwetsbare periode in acht wordt genomen is nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing niet noodzakelijk. Wel wordt geadviseerd de werkzaamheden onder ecologische begeleiding uit te voeren om het onverhoopt doden van individuen te voorkomen.

Conclusie: nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing is in het kader van de Wet natuurbescherming voor amfibieën niet noodzakelijk. Wel dient rekening gehouden te worden met de kwetsbare periode van heikikker en poelkikker vanaf maart tot en met 15 september.

5.7 Vissen

Voorkomen en functie

De sloten in het plangebied hebben zeer waarschijnlijk een functie als leefgebied voor vissoorten die niet zijn beschermd, maar waarvoor wel de algehele zorgplicht geldt. Daarnaast valt het voorkomen van de grote modderkruiper niet op voorhand uit te sluiten.

Grote modderkruiper

Binnen het plangebied kan de aanwezigheid van grote modderkruiper niet worden uitgesloten, deze soort is bekend vanuit de omgeving en komt voor in weelderig begroeide poldersloten (hetgeen binnen het plangebied niet kon worden beoordeeld) (NDFF, 2021).

Effecten en ontheffing

De bestaande sloten, waarin mogelijk grote modderkruiper voorkomt blijven behouden bij de geplande ontwikkeling. Wel worden door de aanleg van gronddammen mogelijk sloten met grote modderkruipers geïsoleerd. Isolatie van populaties kan leiden tot het uitsterven en tevens kan de isolatie effecten hebben op het jaarrond gebruik door de grote modderkruiper. Nader onderzoek dient aan te tonen of uit te sluiten of de sloten waar sprake is van isolatie een functie hebben voor grote modderkruipers en of een ontheffing van Wet natuurbescherming noodzakelijk is.

Voor overige vissoorten geldt dat isolatie in strijd is met de algehele zorgplicht. Door de vissen uit sloten die worden geïsoleerd weg te vangen en over te plaatsen naar andere sloten in het plangebied kan dit worden voorkomen.

Conclusie: nader onderzoek naar het voorkomen van grote modderkruipers is noodzakelijk. Indien aanwezigheid blijkt in de sloten is door het of het aanvragen van een ontheffing is in het kader van de Wet natuurbescherming voor beschermde vissen niet noodzakelijk.

5.8 Ongewervelden

Voorkomen en functie

Beschermde dagvlinders, libellen, kevers en kreeftachtigen worden niet verwacht door het ontbreken van geschikt leefgebied en waardplanten. Dit geldt niet voor de platte schijfhoren. Deze soort leeft mogelijk in de sloten binnen het plangebied.

Platte schijfhoren

De platte schijfhoren is een slak die leeft in schoon zoet water met een rijke onderwater vegetatie. De soort komt voor in de sloten nabij het plangebied ten zuiden van de A2. Deze soort heeft mogelijk te leiden onder de isolerende werking van de aan te leggen gronddammen.

Er zijn geen verspreidingsgegevens bekend van overige beschermde ongewervelden in en rondom het plangebied (NDFF, 2021).

Effecten en ontheffing

In het plangebied zijn geen beschermde dagvlinders, libellen, kevers en kreeftachtigen aanwezig. Indien individuen van de platte schijfhoren worden geïsoleerd door de voorgenomen gronddammen dient een ontheffing te worden aangevraagd.

Conclusie: nader onderzoek en mogelijk het aanvragen van een ontheffing is in het kader van de Wet natuurbescherming voor de beschermde platte schijfhoren noodzakelijk.

6 Conclusie

6.1 Beschermde soorten

6.1.1 Soorten waarvoor een provinciale vrijstelling geldt

De ontwikkeling zal naar verwachting leiden tot een beperkt verlies van leefgebied van een aantal beschermde soorten waarvoor een provinciale vrijstelling geldt. De ingreep heeft geen invloed op de gunstige staat van instandhouding van deze soorten omdat er sprake is van een tijdelijke, en plaatselijke verstoring, voldoende leefgebied aanwezig blijft en het relatief algemene soorten betreft.

6.1.2 Soorten waarvoor geen provinciale vrijstelling geldt

Met de volgende soorten en/of soortgroepen dient rekening te worden gehouden.

Broedvogels

Voor alle beschermde inheemse (ook algemeen voorkomende) vogelsoorten geldt een verbod op handelingen die opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren vernielen of beschadigen, als ook op het wegnemen van nesten van vogels. Daarnaast is het verboden vogels opzettelijk te storen, tenzij de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort. In veel situaties kan dit voorkomen worden door versturende werkzaamheden buiten het broedseizoen² uit te voeren.

Werken binnen het broedseizoen is niet mogelijk doordat niet op voorhand kan worden uitgesloten dat grond/oever broedende soorten als graspieper, Kieviet, meerkoet en wilde eend aanwezig zijn. Op deze manier wordt voorkomen dat in gebruik zijn de nesten of kuikens worden verstoord of vernietigd.

Amfibieën

Een negatief effect op heikikker en poelkikker wordt niet verwacht zolang er geen werkzaamheden worden uitgevoerd aan de waterelementen. Werkzaamheden met betrekking tot de waterelementen zoals het opschonen, maaien en realiseren van natuurvriendelijke oevers dient plaats te vinden buiten de kwetsbare periode. De kwetsbare periode is de periode dat de adulte dieren zich voortplanten en de eiklomp en larven in de sloten aanwezig zijn, globaal tussen maart en 15 september, afhankelijk van de weersomstandigheden. Indien de kwetsbare periode in acht wordt genomen is nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing niet noodzakelijk.

Grote modderkruiper en platte schijfhoren

Indien door de voorgenomen inrichting sloten/delen van sloten worden geïsoleerd dient aanvullend onderzoek aan te tonen of sprake is van isolatie van individuen of essentiële onderdelen van het leefgebied van de grote modderkruiper of de platte schijfhoren. Indien dit het geval is, is een ontheffing noodzakelijk.

6.1.3 Algemene zorgplicht

Zorgplicht

In de Wet natuurbescherming is in artikel 1.11 een omschrijving opgenomen over de algemene zorgplicht. Deze zorgplicht houdt in dat iedereen 'voldoende zorg' in acht neemt voor alle in het wild levende dieren en planten, dus ook niet-beschermde soorten, en hun directe leefomgeving. Dit is een algemene verantwoordelijkheid die

---

² In het kader van de Wet natuurbescherming wordt voor het broedseizoen geen standaardperiode gehanteerd. Van belang is of een broedgeval verstoord wordt, ongeacht de datum. Globaal gaat het echter om de periode van 1 maart tot 15 juli.

voor iedereen geldt. Het betekent bijvoorbeeld dat er niet onnodig dieren en planten worden gedood, wanneer redelijkerwijs een andere oplossing voor is, bijvoorbeeld de dieren te verplaatsen naar een ander gebied.

Ringslang, amfibieën en vissen

In het kader van de zorgplicht wordt geadviseerd om de werkzaamheden aan de oever en watergang uit te voeren wanneer de larven zijn volgroeid, vanaf 15 september, en voordat volwassen exemplaren zich ingraven voor de winterslaap, voor november. Om het doden van ringslang, amfibieën en vissen te voorkomen wordt aanbevolen de werkzaamheden onder ecologische begeleiding uit te laten voeren.

Vissen in sloten die geïsoleerd komen te liggen door het afdammen dienen te worden verplaatst naar andere sloten in het plangebied om nadelige effecten door isolatie weg te nemen.

6.2 Bescherming gebieden

Niet stikstof-gerelateerde effecten:

De aard van de voorgenomen werkzaamheden en ontwikkeling maken dat de effecten uitsluitend tot het plangebied of in de zeer directe zone eromheen beperkt blijven. Een toetsing op grond van de Wet natuurbescherming van niet stikstof-gerelateerde effecten wordt daarom niet noodzakelijk geacht.

Stikstof-gerelateerde effecten

Voor tijdelijke projecten geldt momenteel een vrijstelling van vergunningsplicht in het kader van de Wet natuurbescherming. Momenteel is een Stikstofberekening middels AERIUS-Calculator niet noodzakelijk voor het inrichten van het plangebied. Formeel gezien is het beheer van het plangebied niet vrijgesteld van de vergunningsplicht. Een significante stikstofdepositie wordt echter niet verwacht door de kleine aard van de werkzaamheden in de geplande beheer fase en de grote afstand tot de dichtstbijzijnde Natura 2000-gebieden.

6.3 Bescherming houtopstanden

Er worden binnen het plangebied geen bomen gekapt. Een nadere toetsing van houtopstanden is daarom niet noodzakelijk.

6.4 Natuurnetwerk Nederland

De provincie Utrecht kent binnen het NNN een externe werking. Een negatief effect op het omliggende NNN kan echter worden uitgesloten. Het plangebied zal worden ontwikkeld tot natuur, hierdoor komt op de lange termijn meer rust en wordt het plangebied minder intensief agrarisch gebruikt. Hiernaast sluiten de te ontwikkelen natuurtypes aan op het omliggende NNN-gebied, wat deze juist versterkt. Een uitgebreide toetsing wordt daarom niet noodzakelijk geacht.

6.5 Uitvoerbaarheid van de plannen

Mits rekening gehouden wordt met de voorgenoemde maatregelen en werkwijze is geen overtreding van de natuurwetten en natuurbeleid aan de orde. Vanuit de eisen van de natuurbescherming is het plan derhalve uitvoerbaar.

6.6 Geldigheid rapportage

Dit rapport gaat in op de effecten van de ontwikkeling zoals beschreven in hoofdstuk 2.2. Wijzigingen of aanpassingen in de ontwikkeling kunnen tot andere conclusies ten aanzien van de effecten op beschermde soorten leiden.

7 100% Natuurinclusief ontwikkelen

Als Eelerwoude dagen wij onze opdrachtgevers uit natuurinclusief te ontwikkelen, in te richten en te beheren. Én daarmee samen maximaal impact te maken. Zo werken we samen aan een gezonde toekomst voor huidige en toekomstige generaties.

7.1 Realiseren natuurvriendelijke oevers

Een waardevolle maatregel is het creëren van natuurvriendelijke oevers, waarbij de bestaande verkaveling behouden blijft. Hierbij kan een strook wisselend tussen de 3 en de 5 meter worden gebruikt om het talud veel flauwer te maken dan in de huidige situatie het geval is. Door het realiseren van een natuurvriendelijke oever wordt op verschillende manieren een plus gecreëerd voor biodiversiteit. Door het graafwerk wordt in het bodemprofiel mogelijk een oude zaadbank opengelegd waardoor gebiedseigen soorten kunnen kiemen en wordt extra variatie gecreëerd waarin specifieke soorten goed gedijen. Zo zijn stukken welke jaarrond, periodiek of nooit onderwater staan. Desondanks is de bodem onderhevig aan de hier aanwezige schommelende waterstanden door invloed van kwel en regen. Hoe flauwer het talud zal worden gecreëerd hoe groter de overgang van water naar land wordt. Juist deze overgang is erg belangrijk voor de ontwikkeling van een soortenrijke vegetatie. Doelsoorten op deze natuurvriendelijke oevers zijn soorten die het goed doen op relatief voedselrijke, natte bodems. Het gaat hierbij om soorten als pinksterbloem, echte valeriaan, grote egelskop, gele lis en grote kattenstaart evenals soorten die hier nog niet of nauwelijks voorkomen als scherpe boterbloem, moeraswalstro, moerasrolklaver, echte koekoeksbloem en kale jonker. Mogelijk biedt het graven van een natuurvriendelijke oever ook kans voor kritische soorten die vaak groeien op plaatsen met ijzerrijke kwel als waterviolier, veldrus, blaaszegge, grote boterbloem en diverse soorten orchideeën.

7.2 Broeihopen ringslang

Ringslang komt voor, direct te zuiden van de A2, en is verbonden met het plangebied via de hier gelegen ecoduct. Door het realiseren van broeihopen kan ringslang zich binnen het plangebied voortplanten en overwinteren. Dit kan een extra impuls zijn om de lokale populatie ringslangen te versterken.

8 Literatuur

- AERIUS. (2021). *AERIUS-Calculator*. Opgehaald van aerius.nl: www.aerius.nl
- ESRI. (2021). ESRI Nederland. Opgehaald van esri.nl.
- NDFF. (2021). *uitvoerportaal*. Opgehaald van [ndff-ecogrid.nl: https://www.ndff-ecogrid.nl/uitvoerportaal/secure/index.zul](https://www.ndff-ecogrid.nl/uitvoerportaal/secure/index.zul)
- Provincie Utrecht. (2021). *webkaart provincie Utrecht*. Opgehaald van <https://webkaart.provincie-utrecht.nl: https://webkaart.provincie-utrecht.nl/viewer/app/Webkaart?bookmark=181ade5ddcad49b7aaf15015a5238ac4>
- RAVON. (2021). *Heikikker*. Opgehaald van [ravon.nl: https://www.ravon.nl/Soorten/Soortinformatie/heikikker](https://www.ravon.nl/Soorten/Soortinformatie/heikikker)

Bijlage 1 Wettelijk kader natuurwetgeving

Bescherming van soorten

Zorgplicht

De Wet natuurbescherming erkent de intrinsieke waarde van in het wild levende planten- en diersoorten, of de soort nu beschermd is of niet (= zorgplicht). Deze zorgplicht houdt in dat eenieder voldoende zorg in acht moet nemen voor de in het wilde levende dieren en planten, alsmede voor hun directe leefomgeving. Overtreding van de zorgplicht is niet strafbaar gesteld, maar kan door toepassing van bestuursdwang wel worden gehandhaafd.

Beschermingsregimes

Op het onderdeel soortbescherming deelt de Wet natuurbescherming soorten in drie beschermingsregimes in:

1. Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn

Alle vogels cf. artikel Vogelrichtlijn

2. Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn

Soorten uit Bijlage IV Habitatrichtlijn, Bijlage I en II van het Verdrag van Bern en Bijlage II van het Verdrag van Bonn. In de bijlagen van de Verdragen van Bern en Bonn worden ook vogels genoemd³.

3. Beschermingsregime “andere soorten”

Soorten die uit nationaal oogpunt bescherming behoeven.

Elk van deze beschermingsregimes heeft zijn eigen verbodsbepalingen en vereisten voor vrijstelling of ontheffing van de verboden.

Verbodsbepalingen

De Wet natuurbescherming gaat uit van het ‘nee, tenzij-principe’. In de wet worden ten aanzien van de beschermde soorten een aantal verbodsbepalingen genoemd (figuur 1). De verbodsbepalingen zijn gekoppeld aan het beschermingsregime van de soort (resp. Vogelrichtlijn, Habitatrichtlijn of de groep ‘Overige soorten’). Dat betekent dat deze verbodsbepalingen niet overtreden mogen worden, tenzij voor de soort(en):

- een vrijstelling geldt;
- er gewerkt wordt met een goedgekeurde Gedragscode (feitelijk een collectieve ontheffing);
- een ontheffing is verkregen.

---

³ De brochure ‘Soortenbescherming bij ruimtelijke ingrepen’, versie 1.3. Ministerie van EZ, december 2016 impliceert dat de bescherming uit de Vogelrichtlijn prevaleert boven de bescherming van vogels uit de verdragen van Bonn en Bern

Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn § 3.1 Wn	Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn § 3.2 Wn	Beschermingsregime andere soorten § 3.3 Wn
Art 3.1 lid 1 Het is verboden in het wild levende vogels opzettelijk te doden of te vangen.	Art 3.5 lid 1 Het is verboden soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen	Art 3.10 lid 1a Het is verboden soorten opzettelijk te doden of te vangen
Art 3.1 lid 2 Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen	Art 3.5 lid 4 Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen	Art 3.10 lid 1b Het is verboden de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren opzettelijk te beschadigen of te vernielen
Art 3.1 lid 3 Het is verboden eieren te rapen en deze onder zich te hebben	Art 3.5 lid 3 Het is verboden eieren van dieren in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen	Niet van toepassing
Art 3.1 lid 4 en lid 5 Het is verboden vogels opzettelijk te storen, tenzij de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort	Art 3.5 lid 2 Het is verboden dieren opzettelijk te verstoren	Niet van toepassing
Niet van toepassing	Art 3.5 lid 5 Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen	Art 3.10 lid 1c Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen

Figuur 1. Overzicht verbodsbepalingen Wet Natuurbescherming (bron: brochure 'Soortenbescherming bij ruimtelijke ingrepen', versie 1.3. Ministerie van EZ, december 2016).

Om af te mogen wijken van de verbodsbepalingen (en deze toch te mogen overtreden) via een ontheffing of een vrijstelling moet aan drie criteria worden voldaan:

1. er is geen andere bevredigende oplossing voor de handeling (=alternatievenafweging);
2. de afwijking is gebaseerd op een in de wet genoemd belang (b.v. openbare veiligheid of volksgezondheid);
3. de ingreep of handeling mag geen afbreuk doen aan en/of verslechtering betekenen voor de staat van instandhouding van de soort.

Als aan (alle) drie deze vereisten voldaan is, kan een ontheffing worden verleend. Voor een aantal handelingen zijn bovendien vrijstellingen mogelijk in de vorm van een provinciale verordening of een (goedgekeurde) gedragscode.

Voorgaand figuur geeft een overzicht van de verbodsbepalingen per beschermingsregime. De verbodsbepalingen voor de groep van overige, 'nationale' soorten zijn geïnspireerd op de Habitatrichtlijn en op een aantal punten versoepeld. Zo is het opzettelijk verstoren van beschermde soorten (en hun verblijfplaatsen) uit deze groep van overige soorten niet langer verboden. Wel is het nog steeds verboden om vaste verblijfplaatsen van dieren onder dit beschermingsregime opzettelijk te beschadigen of te vernielen.

Voor vogels geldt dat verstoren niet verboden is als de verstoring maar niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de soort (*artikel 3.1, lid 4 en lid 5*). Het beschadigen van in gebruik zijnde vogelnesten tijdens het broedseizoen blijft verboden, maar het verstoren dus niet meer, tenzij er sprake is van een wezenlijke invloed op de staat van instandhouding van de specifieke soort(en). Het is aan de initiatiefnemer om zich op de hoogte te (laten) stellen, en waar nodig aan te tonen, dat de op zich verstorende activiteit geen bedreiging vormt voor de staat van instandhouding van de betreffende vogelsoort.

Tot slot geldt het opzettelijk doden of vangen en het verbod om vaste verblijfplaatsen of rustplaatsen opzettelijk te vernielen of beschadigen, niet voor bosmuis, huisspitsmuis of veldmuis in of op gebouwen of de daarbij behorende erven of roerende zaken (*artikel 3.10 lid 3*). Zie kader – Opzettelijkheid.

Kader - Opzettelijkheid

In de Wet natuurbescherming is bij meer verbodsbepalingen dan onder de Flora en faunawet het opzetvereiste toegevoegd, in lijn met de artikelen van de Habitatrichtlijn en Vogelrichtlijn. In de Flora en faunawet was alleen sprake van het opzetvereiste bij verontrusting (artikel 10). Hierdoor was de Flora en faunawet strenger dan de verbodsbepalingen van de Habitatrichtlijn. Niet-opzettelijke handelingen waarbij de verbodsbepalingen overtreden worden, zijn nu niet langer verboden. Daar is van belang dat het Europees Hof van Justitie in zijn jurisprudentie heeft bepaald dat onder opzet ook voorwaardelijke opzet moet worden begrepen: *“Daarvan is sprake als iemand een handeling verricht en daarbij bewust de aanmerkelijke kans aanvaardt dat zijn gedragingen schadelijke gevolgen hebben voor een dier of plant....”*.

Andere bevredigende oplossing(en)

De initiatiefnemer moet aantonen en beargumenteren dat er geen andere bevredigende oplossingen zijn waardoor overtreding van de verbodsbepaling(en) kan worden voorkomen, bijvoorbeeld door planaanpassing of het aanpassen van de uitvoeringsperiode. Het is aan het bevoegd gezag (doorgaans dus de provincie) om de alternatieve oplossingen te beoordelen en hierover te besluiten. De onderbouwing moet gebaseerd zijn op objectieve en controleerbare gegevens.

Belangen

Voor de soorten die beschermd zijn onder de Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn kan alleen ontheffing of vrijstelling worden verleend op grond van de in deze richtlijnen genoemde belangen. Voor de groep van overige, nationaal beschermde soorten wordt uitgegaan van de in de Habitatrichtlijn genoemde belangen, plus een aantal aanvullende belangen. In het Kader - Wettelijk Belang wordt een overzicht gegeven van deze belangen.

Staat van instandhouding van de soort

Tot slot moeten de effecten van de voorgenomen handeling(en) worden beoordeeld aan de staat van instandhouding (Svl) van de soort. Zie ook kader – Staat van instandhouding. De Svl varieert per soort en per handeling, en is niet vastgelegd in de wet. Een handeling op een zeldzame beschermde soort zal eerder leiden tot een negatief effect op de Svl dan bij een algemene soort. Belangrijk is ook de trend (aantalsontwikkeling) en de ruimtelijke verspreiding van de soort. Bij de beoordeling moet rekening worden gehouden met cumulatieve (versterkende) effecten, bijvoorbeeld door andere handelingen of ontwikkelingen in de omgeving en met reeds verleende ontheffingen voor dezelfde populaties van deze soort(en). Bij de beoordeling mogen compenserende en mitigerende (verzachtende) maatregelen worden betrokken. Het ecologische toetsingscriterium verschilt per beschermingsregime. Om te beoordelen of aan deze criteria wordt voldaan, moet inzicht worden gegeven in:

1. De Svl (van de populatie) van de soort (in zijn natuurlijke verspreidingsgebied).
2. Het effect van de handeling of ontwikkeling op de soort.

Kader - Staat van instandhouding

- **Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn:** “De maatregelen leiden niet tot verslechtering van de staat van instandhouding van de betreffende soort”.
- **Beschermingsregime soort Habitatrichtlijn:** “Er wordt geen afbreuk gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan”.
- **Beschermingsregime Overige soorten:** “Er wordt geen afbreuk gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan”.

Voorkomen van overtreding verbodsbepalingen

In sommige situaties kunnen maatregelen worden getroffen waardoor negatieve effecten en overtreding van de verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming kunnen worden voorkomen. Bijvoorbeeld door de kap van bomen met broedende vogels uit te stellen tot na de broedtijd. Al kan de boom ook een nest bevatten van een vogelsoort waarbij het nest jaarrond beschermd is, waardoor overtreding niet kan worden voorkomen. Het plannen van werkzaamheden buiten de kwetsbare periode(n) van beschermde soorten is een veel toegepaste maatregel. Andere mogelijkheden om overtreding te voorkomen zijn wellicht het aanpassen van de werkvolgorde, gebruik te maken van andere apparatuur of de werkzaamheden te faseren in ruimte en tijd (zoals in het voorbeeld).

Vrijstellingen

Onder de Wet natuurbescherming is niet altijd een ontheffing nodig bij handelingen die leiden tot overtreding van de verbodsbepalingen in de wet. Dit zijn bijvoorbeeld de provinciale vrijstellingen en de gedragscodes. Ook kan er sprake zijn van een vrijstelling als de handeling is opgenomen in een beheerplan voor een Natura 2000-gebied of programma in het kader van een programmatische aanpak. Tot slot kan het Rijk voor handelingen en activiteiten waarvoor zij bevoegd gezag is een vrijstelling geven in de vorm van een Ministeriële Regeling. Vrijstellingen kunnen alleen gelden voor de verbodsbepalingen en de voorwaarden zoals genoemd bij de verschillende beschermingsregimes.

Provinciale verordening

Provinciale Staten kunnen vrijstelling van de verbodsbepalingen verlenen. Zo zijn met een provinciale verordening een aantal vooral algemeen voorkomende en beschermde zoogdieren als egel en rosse woelmuis vrijgesteld van de ontheffingsplicht. Door deze mogelijkheid ontstaan echter wel verschillen in de bescherming van soorten tussen de verschillende provincies.

Programmatische aanpak

De Wet natuurbescherming biedt de mogelijkheid om een programmatische aanpak toe te passen. Een dergelijk programma kan zowel door het Rijk als door provincies worden opgesteld. Onder de Flora en faunawet is reeds ervaring opgedaan onder de 'Generieke' of 'Gebiedsgerichte aanpak'. Tevens is voor een aantal grootschalige ontwikkelingen en plangebieden een Generieke ontheffing verleend zoals voor de gemeente Tilburg, het Havengebied Rotterdam en Vliegveld Twente. Het biedt de mogelijkheid om door middel van een actieve leefgebiedenbenadering te streven naar een betere verbinding tussen economie en ecologie.

Beheerplan Natura 2000-gebied

Tot slot zijn handelingen die onderdeel uitmaken van een beheerplan voor een Natura 2000-gebied of een programmatische aanpak (zoals stikstof) vrijgesteld, mits de handelingen zijn getoetst aan de criteria voor afwijking van de soortenbeschermingsregimes.

Kader - Wettelijk Belang

Voor vogels beschermd onder de Vogelrichtlijn kan ontheffing of vrijstelling worden verleend op grond van de volgende belangen:

- in het belang van de volksgezondheid of de openbare veiligheid;
- in het belang van de veiligheid van het luchtverkeer;
- ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, visserij of wateren;
- ter bescherming van flora en fauna;
- voor onderzoek en onderwijs, het uitzetten of herinvoeren van soorten, of voor de daarmee samenhangende teelt;
- om het vangen, onder zich hebben of elke andere wijze van verstandig gebruik van bepaalde vogels in kleine hoeveelheden selectief en onder strikt gecontroleerde omstandigheden toe te staan.

Voor soorten beschermd onder de Habitatrichtlijn, het Verdrag van Bern of het Verdrag van Bonn kan ontheffing of vrijstelling worden verleend op grond van de volgende belangen:

- in het belang van de bescherming van wilde flora of fauna, of in het belang van de instandhouding van de natuurlijke habitats;
- ter voorkoming van ernstige schade aan met name de gewassen, veehouderijen, bossen, visgronden, wateren of andere vormen eigendom;
- in het belang van volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijk gunstige effecten;
- voor onderzoek en onderwijs, repopulatie of herinstructie van deze soorten, of voor de daartoe benodigde kweek, met inbegrip van kunstmatige vermeerdering van planten, of
- om onder strikt gecontroleerde omstandigheden mogelijk te maken op selectieve wijze en binnen bepaalde grenzen een beperkt, bij de ontheffing of vrijstelling vastgesteld aantal van bepaalde dieren van de aangewezen soort te vangen, onder zich te hebben, onderscheidenlijk een beperkt bij de ontheffing of vrijstelling vastgesteld aantal planten van de aangewezen soort te plukken of onder zich te hebben.

Voor andere 'nationaal' beschermde soorten kan ontheffing of vrijstelling worden verleend op grond van de volgende belangen:

- de belangen die gelden voor soorten van de Habitatrichtlijn zoals hierboven genoemd;
- in het kader van de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden, daaronder begrepen het daarop volgende gebruik van het ingerichte of ontwikkelde gebied;
- ter voorkoming van schade en overlast, met inbegrip van schade aan sportvelden, schietterreinen, industrieterreinen, kazernes of begraafplaatsen;
- ter beperking van de omvang van de populatie van dieren, in verband met door deze dieren ter plaatse en in het omringende gebied veelvuldig veroorzaakte schade of in verband met de maximale draagkracht van het gebied waarin de dieren zich bevinden;
- ter voorkoming of bestrijding van onnodig lijden van zieke of gebrekkige dieren;
- in het kader van bestendig beheer of onderhoud in de landbouw of bosbouw;
- in het kader van bestendig beheer of onderhoud aan vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, vliegvelden, wegen, spoorwegen of bermen, of in het kader van natuurbeheer;
- in het kader van bestendig beheer of onderhoud van landschappelijke kwaliteiten van een bepaald gebied;
- in het algemeen belang van de betreffende soort.

Eelerwoude

Op weg naar 100% natuurinclusief ►

www.eelerwoude.nl